

ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Τά προβλήματα της καλλιτεχνικής δημιουργίας είναι πάντοτε επίκαιρα γιατί ανάγονται σ' ένα χώρο πολύ λίγο εξερευνημένο, μά και τόσο έλκυστικό για τους νέους καλλιτέχνες, που μπαίνουν στον στίχο της δημιουργίας χωρίς κανένα οδηγό να τους δείχνει τον δρόμο.

Είναι γεγονός — αναμφισβήτητο, ότι οι περισσότεροι νέοι Κύπριοι λογοτέχνες είναι αυτοδημιούργητοι. Έδώ σ' έμας λείπουν παντελώς οι φιλολογικοί δμίλοι, που σε άλλες χώρες είναι φυτώρια ταλέντων, λείπουν οι όποιοσδήποτε ένθαρρύνσεις υλικές και ήθικες, λείπει ή συστηματική κριτική παρακολούθηση, που απευθύνεται συγκεκριμένα προς τον κάθε δημιουργό και τον προστατεύει από τις κακοτοπιές.

Παντελώς μόνοι, ή σχεδόν μόνοι, προχωρούν οι νέοι μας στην εξυπηρέτηση της τέχνης για να μείνουν οι πιο πολλοί μεσοστράτης.

Θά μπορούσαμε ν' αναφέρουμε πολλά όνόματα, που ως πριν δυό - τρία - τέσσερα χρόνια (για να μιλήσουμε μόνο για την τελευταία περίοδο) έδιναν τακτικά τώ παρών τους στις στήλες τών λογοτεχνικών περιοδικών και έφημερίδων και τώρα σιωπούν.

Δέν θά θέλαμε στω άρθρο αυτό να σταθώμε στω αντικειμενικά αΐτια — πούναι, φυσικά, και τά καθοριστικά — για τόν γρήγορο

«καλλιτεχνικό θάνατο» τών νέων μας πνευματικών ανθρώπων. Θά θέλαμε να κάνουμε κάτι καλύτερο: να έπισημόνουμε κάποιες άλλες πιυχές τού προβλήματος, όπου βασικό ρόλο έχει και τώ υποκείμενο, έτσι, που να βοηθήσουμε στή διαμόρφωση κάποιας ένεργητικής στάσης έναντι τού όλου θέματος.

Ήότε παρουσιάζονται τά πρώτα συμπτώματα της καθίζησης και της φθοράς, τά πρώτα συμπτώματα της κρίσης, που οδηγούν στον τερματισμό τού κύκλου της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Συνήθως ύστερα από τώ δεύτερο ή και τώ τρίτο θιέλιο, ύστερα δηλαδή από μία παραγωγική περίοδο τριών - τεσσάρων χρόνων — ίσως και περισσότερων. Τότε ό νέος ποιητής ή πεζογράφος μιώθει κάτι σαν κενό μέσα του. Τώ απόθεμα τών έντυπώσεων και εικόνων, που είχε στοιθαχθεί από τά παιδικά χρόνια και έθρεψε τά πρώτα του πετάγματα έξαντλήθηκε.

Χοιείζεται τώρα μία ανανέωση, μία καινούρια πηγή έμπνευσης, ένας καινούριος τρόπος θεώρησης της ζωής.

Δέν είναι μόνον, που άδειασε τώ αίσθημα, δέν ικανοποιεί πιά ό τρόπος έκφρασης. Τά παλιά γραφτά φαντάζουν παιδικά γυμνάσματα. Ό καλλιτέχνης αισθάνεται την ανάγκη να πεί κάτι τώ καινούριο και να τώ πεί μ' ένα τρόπο διαφο-

ρετικό, αλλιώτικο από τόν προηγούμενο.

Έτσι ανανέωση ζητά τόσο τώ περιεχόμενο όσο και ή μορφή.

Σ' αυτό άκριβώς τώ στάδιο, που τόσες πολλές φυγόκεντρες δυνάμεις πετάνε στω περιθώριο και άχρηστεύουν τόσους πολλούς νέους, εκείνοι που αισθάνονται δυνατή τή φλόγα της δημιουργίας — να καιεί στήν καρδιά τους όφείλουν να κάνουν τώ πάλι για να κρατηθούν και με τά δόντια ακόμα από τήν καλλιτεχνική δραστηριότητα.

Είναι μία περίοδος, που απαιτεί δουλειά, δουλειά σκληρή, επίμονη και άχαρη γιατί στω μεταστατικό αυτό στάδιο της «στειρότητας» πολλά πράγματα, που γράφονται, δέν κάνουν να δούν τώ φώς της δημοσιότητας.

Τώ πάλι στήν περίοδο αυτή είναι να διατηρηθεί ή σπίθα της δημιουργίας, να διατηρηθεί ή τεχνική της δημιουργικής έργασίας ενώ ταυτόχρονα θά συντελεστούν μέσα στον καλλιτέχνη οι απαιτούμενες ανακατάταξεις.

Υπάρχει ακόμα κάτι, που αξίζει να σημειωθεί.

Άρκετοι νέοι, κυρίως ποιητές, κάτω από τήν επίδραση τών οδύτρα - μοντέρνων σχολών της Δύσης, ανάζητούν στω στάδιο αυτό της «κρίσης» να θρούν τήν έμπνευση σε χώρους «μυστηριώδικους», έξω - πραγματικούς.

Μεταφέρεται έδώ μία άπομίμηση της έτσι καλούμενης τέχνης τού «άγχους», μιας τέχνης ένδοστρεφικής, ολάτεια ζένης προς τή ζωή μας και τόν προβληματισμό της, μιας τέχνης, που άντανακλά τά άδιέξοδα και τή σκέψη ένός κόσμου που χάνεται.

Αυτές οι επιδράσεις αποδιώχνουν από τή σφαίρα της έμπνευσης τών νέων μας τά όμα, και τά θέματα, που διαδραματίζονται τριγύρω μας και, που οι δοξασίες αυτές τά θεωρούν «άντιαισθητικά», «άντιπνευματικά».

Νομίζουμε πως τήν καλύτερη άπάντηση στις άντιλήψεις αυτές τις δίνουν τά έκλεκτά διηγήματα τού κ. Γ. Φιλίππου, που βροίκαν τή θέση τους στή συλλογή «Σκληροί Καιροί», διηγήματα παρμένα έξ όλοκληρήτα από τήν τριγύρω καθημερινότητα τού άγώνα με πρότυπα συγκεκριμένους ήρωες και συγκεκριμένες καταστάσεις.

Ό κ. Φιλίππου δέν έστρεψε τά νώτα στω όμα, άκατέργαστα άκόμα από τόν καιρό γεγονότα τά πήρε στω χέρια του, τά μαστόρεψε, τά σμίλεψε, έδωσε σ' αυτά τή δική του πνοή και τάκανε έργα τέχνης ικανά να ταξειδέψουν και στω ξένα και ν' αντιπροσωπεύσουν έπάξια, ό,τι καλύτερο έχει να προσφέρει ή τέχνη της μοχωμένης Κύπρου.

Καλό δείγμα πεζογραφικής δουλειάς με θέμα παρμένο από τόν άγώνα μας έδωσε και ή Λίνα Σολομωνίδου. Θά μπορούσαν επίσης ν' αναφερθούν και οι έργασίες άλλων διηγηματογράφων όπως τού Π. Ίωαννίδη, Ήθης Μελέγγου κ.ά.

Υπάρχουν και ποιητές, που δέν φοβούνται να κοιτάξουν στω μάτια τή ροή τών πραγμάτων. Τελευταία χαρήκαμε όρισμένα καλά ποιήματα τών Θ. Πιερίδη, Τ. Άνθια, Θ. Στυλιανού, Μ. Πασιαρδή, κ.ά. θγαλμένα μέσα από τώ σύγχρονο δράμα και τήν έξαρση τού λαού μας. Δέν είναι όμως αυτό τώ άντικείμενο τού άρθρου μας.

Δέν χωρεί άμφιβολία, ό,τι οι καλλιτέχνες, που αναπτύσσουν τήν ευαίσθησία τους πάνω άπ' όλα προς τήν κατεύθυνση της ζωής που κοχλάζει τριγύρω τους, δέν υπόκεινται τόσο πολύ στις διακυμάνσεις τών έσωτερικών κρίσεων, που κτυπούν από καιρού σε καιρό τούς καλλιτέχνες.

Όλ' αυτά δέν αποτελούν, φυσικά, φάρμακα που θεραπεύουν τις κάθε λογής ασθένειες. Είναι άπλως σκέψεις στρηγμένες πάνω σε όρισμένα δεδομένα της αίσθητικής, που αξίζει τόν κόπο να άσχοληθούν όσους άντιμετωπίζουν τά προβλήματα της τέχνης σοβαρά και υπεύθυνα.

ΑΔ 1.48

Ε Τ Λ Α Τ Μ Υ Ε Ο Τ Α Τ Λ Ο